

mogrede pozanima za nas. Nerodno ti je, nehote zardiš sramu in zadrege. In to je tisto: svoje gledališče kakor da bi morali imeti zavoljo tujcev, ne zavoljo nas samih; svojo kulturo ne iz lastne želje in potrebe po nji, marveč zaradi reprezentacije. V znamenju tega paradoksa se je razvijalo dokaj naša kulture — zato ni čuda, ako se je zgodilo z njo, kar se je. Veje in vrh zahtevaš od drevesa, ker so na videzu, tal in korenin, skritih pod njimi, mu ne privoščiš, in se čudiš in ogorčaš, da ne požene cveta in ne rodi sadu. Iz vnanjih nagibov postaviš lahko hišo in kulise — in oboje imamo še sedaj — hrama umetnosti nikoli! Umetnost klije iz duha in notranje ljubezni; vnana podpora, ki ne izhaja iz duha in ljubezni, ji je prej prokletstvo nego blagoslov. In na tak način smo si že marsikaj prokleli in si še proklinjamo.

— n —

V spomin Lojzu Zbačniku. — Od številnih sinov neimovitega krojača v Loškem potoku zajde najdarovitejši v srednje šole. Zanimalo bi ga jezikoslovje, a po naključju se zaveže za zdravoslovje. V drugem polletju presedla na cenejše pravo. Odsluži enoletništvo na Češkem. Pred prvim izpitom gre desetnik v Galicijo, na patroljskem pohodu mu šrapnel odnese čeljust. Priljubljen družabnik. Pod imenom Slavko T(aborski) idr. je objavljajl črtice po „Dom. Prijatelju“, „Slov. Narodu“, „Jutru“ ter večkrat brezimno pereče polemike. V zapuščini dosti dramatskih in pripovednih osnutkov.

Tri leta že za tabo mati joče:
„Zastoj se, sinko, vbadal je tvoj oče,
„da lepše dni sešije ti.

„V tla gleda, ko da zgubil je šivanko,
„in čuti bosti v srcu iglo tanko,
„solzé pa ne prelije ti.

„Tri leta nosi te, nevidno breme:
„srebrí se bujna brada mu in teme,
„očesi motno sijeti.

Tri leta bedno plakala je mati,
še vedno vidi te slovo jemati,
ko v tujem ustni gnijeti.

Morfeju.

Zakaj bežiš iz sočnatih mi snov
in kako nudiš mi nadomestilo?
Duha dvom v lačno mi lovi šestilo,
peha od Sile blazno ga na Snov.

Prešinja misel bliskoma vsemir,
odgrinja rimske ceste, pestra sonca,
svetov utrinja novih se brez konca,
povsodi snuje stvarniški nemir.

Za mano pljuska že vekov nebroj,
preležal v premog sem se v tesni plasti,
prelevil v životinj se silni roj.

Še raj bi ustvaril, pa mi ni v oblasti.
Ni Prometej učil, pravico krasti? —
Mož sam ni tvorec, sam je bore stroj!

Anton Debeljak.